

Fot. autor

**PO ŚWIATOWYCH IGRZYSKACH POLONIJNYCH
„Złota“ ekipa**

OSTRAWA (mro) - Z reprezentantami Zaozlia na Światowych Igrzyskach Polonijnych w Lublinie spotkali się konsulowie polscy w Ostrawie.

Ekipa (na zdjęciu) stanła się w składzie: Jan Cymorek (zdobywca 1. miejsca w tenisie ziemnym w grze w debła i 3. w miksie), Ernest Gibiec (1. miejsce w turnieju szachowym), Andrzej Turon (3. miejsce w turnieju szachowym), Tadeusz Smugata (1. miejsce w rzucie oszczepem i 3. w rzucie kulą) oraz Andrzej Przekc (2. miejsce w biegu na 1 500 metrów i 3. w biegu na 3

km). Niestety nie przybyła jedyna reprezentantka, trzykrotna złota medalistka Igrzysk Marcela Godzik (w rzucie oszczepem, dyskiem i kulą).

Zawodnicy ocenili, że nie ma co porównywać sportowych reprezentacji wystawianych przez Zaozlie w latach minionych z obecną. „W 1984 roku w Warszawie reprezentowało nas aż 100 zawodników” - powiedział Jan Cymorek. „Dobrze się stało, że Zaozliacy reprezentowali na Igrzyskach Polonijnych Polaków zamieszkałych w RC” - powiedział Bernard Błaszczak, konsul generalny RP w Ostrawie. „Waszą zasługą jest, że choć było was niewiele, to przywieźliście tak wiele laurów” - dodał.

NAJWIĘCEJ OSÓB ZNALAZŁO PRACĘ W BOGUMINIE

Usuwanie skutków powodzi

KARWINA (wak) - Ponad siedemdziesiąt osób znajdujących się w re-jestrze karwińskiego Urzędu Pracy podjęło pod koniec lipca pracę przy usuwaniu skutków powodzi w ramach robót publicznych.

Najwięcej osób znalazło pracę w Boguminie. Bezrobotnych zatrudniła m.in. firma boguminska, szpital miejski oraz firma „BM servis”. W Orłowej i Dąbrowie zatrudniono 10, a w Hawierzowie 20 osób (zwłaszcza w Usługach Technicznych Miasta). Bezrobotnych skierowano przede wszystkim do naprawy dróg i mostów, wodociągów, kanalizacji, oczyszczania rowów melioracyjnych oraz regulacji potoków. „Starostwo potrzebowało przede wszystkim fachowców, a tych niesłusznie u nas nie ma zbyt wielu” - powiedział Dalibor Závacký, kierownik karwińskiego Urzędu Pracy.

„Jak wynika jednak z wypowiedzi niektórych pracodawców, nie są oni zbytino zadowoleni z ich pracy. „Trzeba na nich uważać i pilnować, żeby coś robił, a wyniki pracy są minimalne” - twierdzi Jaroslav Merta, dyrektor firmy „BM servis”. „Z szesnastu pracowników, któ-

ry podjęli u nas pracę, zadowolone jesteśmy najwyżej z czterech”. Podobną opinię wyraziło także kierownictwo szpitala boguminskiego oraz Usług Technicznych w Hawierzowie. Zadowolona z wyników pracy sezonowych pracowników jest natomiast dyrekcja huty boguminskiej. Tym, którzy wykazali się dobrymi wynikami, chce zaproponować przedłużenie etatu na czas nieokreślony.

POGODA

CZWARTEK - Zachmurzenie umiarkowane, tylko wyjątkowo możliwe lokalne opady deszczu. Temperatura w dzień 17-21 st. nocą 8-4 st. C.

PIĄTEK i SOBOTA - Zachmurzenie umiarkowane z przejaśnieniami, rano możliwe lokalne mgły i zamglenia. Temperatura w dzień 22-26 st., nocą 13-9 st. C.

NA WYDZIALE EKONOMICZNYM KSZTAŁCI SIĘ 4200 STUDENTÓW

Jubileusz uczelni

OSTRAWA (M. B.) - Wydział Ekonomiczny Wyższej Szkoły Górniczej - Uniwersytetu Technicznego obchodzi w tym roku swoje 20-lecie. Cała uczelnia jest to wiele starsza - niedużo mi- nie 150 lat od jej założenia. Do Ostrawy przeniesiona została jednak z Przybramia dopiero w roku 1945 na mocy dekretu prezydenta E. Beneša. Wtedy to spełnili się nareszcie marzenia miejscowej inteligencji i przedsiębiorców, którzy od dłuższego czasu dążyli do tego, aby uczelnia górnicza znajdowała się na terenie Zagłębia Ostrawsko-Karwińskiego. W tym samym roku akademikim w Ostrawie kształciło się 510 studentów, w rok później - już 648.

finanse i inne. Obecnie na wydziale studuje ponad 4200 młodych ludzi pod kierunkiem 160 pedagogów.

Z okazji jubileuszu Wydział Ekonomiczny urządził w tych dniach międzynarodową konferencję naukową z udziałem ekonomistów m. in. z Polski i USA oraz państw Unii Europejskiej. W roku 2000 zaś planuje uczelnia zorganizowanie w Ostrawie prestiżowej światowej konferencji na temat kształtowania inżynierów w nowym ty-siącleciu. Konferencja ta uświetni ob-chody 150-lecia uczelni.

Festyn na Bagińcu

W najbliższą sobotę, 13 września, odbędzie się przy szkole na Bagińcu festyn. Przygotować będzie mosteczka kapela „Górole”. Przybywcom z daleka przycią się informacja, że najlepsze dojeżdża na Bagińce jest z Piosku. Dla zainteresowanych wprowadzony będzie wahadłowy przewóz od piar-sockiej remizy strażackiej. Na parking w Piosku należy też zostawić samochody. Festyn, który rozpocznie się o godz. 13, przebiegnie pod hasłem: „Pomóżmy szkole na Bagińcu”.

ZG Gaiaczu Szkołowej w RC

DZIŚ MIJA 65. ROCZNICA TRAGICZNEJ ŚMIERCI ŻWIRKI I WIGURY

Pomnik stanął dopiero w 1950 roku...

Pod koniec sierpnia 1932 roku polscy lotnicy Franciszek Żwirko i Stanisław Wigura zwyciężyli triumfalnie w Międzynarodowych Zawodach Samolotów Turystycznych, znanych ogólnie pod nazwą Challenge. Zwycęstwo to, które rozbiło młot o wyższości niemieckiej techniki nad resztą świata, pozwoliło z lotników zrobić bohaterów nie tylko polskiego lotnictwa, lecz całej nieprzyjaźnie do Niemiec nastawionej Europy. Ich legende spotęgowała wczesna śmierć, którą ponieśli w katastrofie lotniczej w Cierlicku Górnym. Dnia 11. 9. 1932 miła 65. rocznica tego tragicznego zdarzenia.

Żwirko i Wigura to postaci, o których mezna byłoby napisać kilkutomową monografię. Dzięki Janowi Przykuz, który opublikował w prasie żaozlińskiej szereg artykułów na ten temat, losy lotników są ogólnie znane. W niniejszym artykule chciałbym wspomnieć o kilku zdarzeniach, które miały miejsce bezpośrednio po śmierci lotników, a nie były dotąd zbytno naświetlane. Są to sprawy niezbyt przyjemne, które wniosły do ówczesnych starań o upamiętnienie bohaterkiej śmierci lotników pewną dysharmonię. Konkretnie chodzi o nieudaną próbę wybudowa-

nia bohaterom czesko-polskiego (wspólnego) pomnika.

Nim zajmniemy się samą sprawą budowy pomnika, należałoby przypomnieć w skrócie kilka faktów. Żwirko i Wigura wystartowali na swój ostatni lot z warszawskiego lotniska wczesnym rankiem dnia 11. 9. 1932. Celem ich podróży była Praga, gdzie zostali zaproszeni przez czeskich lotników, wczesniej jednak pragnęli zatrzymać się w Brnie, gdzie czekał na nich inny polscy lotnicy. Wspólnie mieli polecieć do Pragi.

► Ciąg dalszy na str. 3

Projekt ustawy o bezpieczeństwie

PRAGA - Rząd RC, w którego podzieleniu uczestniczył wczoraj prezydent Václav Havel, przyjął projekt ustawy o bezpieczeństwie państwa. Projekt reguluje sposoby rozwiązywania różnych sytuacji kryzysowych od głęsk żywiołowych aż po stan wojenny. Przewiduje powołanie Rady Bezpieczeństwa Państwa, która w przyszłości ma konsultować składanie zamówień przez armię.

Ustawie o bezpieczeństwie państwa ma towarzyszyć m. in. ustawa o zapewnieniu obrony RC oraz ustawa o postępowaniu w sytuacjach kryzysowych.

◀ Z KRAJU I ZE ŚWIATA

► Milion osób - jak się oczekuje - będzie zegnac w sobotę na ulicach Kalkuty Matkę Teresę, a nad bezpieczeństwem będzie czuwało na trasie kor-dunku żałobnego 11 tys. policjantów. Matka Teresa zostanie pochowana w siedzibie Zakonu Sióstr Misjonerek Mi-łoci w Kalkucie.

► Według ostatnich ocen nurków, w katastrofie promu, który zatonął w wy-brzeży Haiti, zginęło ok. 250 osób. Hai-tańskie władze szacują liczbę ofiar na 400-500 osób.

► Polski film „Kratka” w reżyserii Pawła Łozickiego otrzymał złoty me-dal na Moskiewskim Festiwalu Filmów dla Dzieci i Młodzieży.

► Ministerstwo obrony Czech, Pol-ski i Węgier dostaną w najbliższym czasie zaproszenia na spotkanie ze swoimi kolegami z państw NATO, które miałyby się odbyć 1 lub 2 października w holer-derskim mieście Maastricht.

W ZABYTKOWEJ SCENERII

Śluby na zamku

KARWINA (wak) - Po trzyletnim remoncie, który pochłoniął ok. 70 mln koron, otwarto w niedzielę emprowy zamek frysztacki.

W przeddzień oficjalnego zaga-nienia, w pięknej scenerii zamku, zawar-ła związek materskiej pierwsza młoda para. Narzeczoną, którzy od soboty

noszą wspólne nazwisko Bfenkowie, śluby udzielił sam burmistrz miasta Lubomir Kuzník. Jak dowiedzieliśmy w Urzędzie Staru Pwylino w Karwinie, następna para wobec siebie sakralnie „tak” już w najbliższą sobotę. Na zamku też witać się będzie no-wych obywateli miasta, tu odbywać się będą również „złote wesela”.

AKI zaślubin odbywa się w sali koncertowej zamku przy akompani-amentie organów. Po oficjalnej części uroczystości nowożeńcy oraz goście weselni mogą w towarzystwie prze-wodnika obejrzeć zamek i dowiedzieć się sporo o jego tradycjach i historii.

► Ciąg dalszy na str. 2

KONKURS ZAMKNIĘTY W POŁOWIE MIESIĄCA

Zamiast wysypiska - lasek

LIGOTKA KAMERALNA (kor) - Od ponad 20 lat Ligotka Kameralna oraz liczne okoliczne gminy wyożyczył odpadki na wysypisko w jednej z dzielnic Li-gołki zwanej „Na Glynikach”, kąd drogi prowadzącej do Dobracz. Przed rokiem jednak pracownicy państwowej in-spekcji środowiska naturalnego zede-tydowali o zamknięciu ligotkowskiego wy-sypiska i od 1 lipca ub. roku przestano ono pełnić swoją dotychczasową funkcję. Urząd Gminy postanowił więc zreku-tywować tereny „Glyników”, a w miejsce wysypiska miałyby tu powstać do końca roku 1998 niewielkie lasy.

sięwzięcia, otrzymaliśmy już kilka pro-pozycji od różnych firm z szerokiej oko-licy, musimy jednak poczekać jeszcze do połowy września, kiedy to minie ter-min nadsyłania zgłoszeń” - mówi sta-roszta Ligotki, Stanisław Kiszca.

„Jak się dowiedzieliśmy, prace rekul-tywacyjne miałyby się rozpocząć jesz-cze w październiku, a ich finał zaplano-wano na koniec przyszłego roku. Wiek-sze koszty całego przedsięwzięcia pokryje gmina z własnego budżetu oraz środków uzyskanych z bezprocentowa-ko kredytu, a pomoc w formie dotacji przy-bycielce ligotkiemu Urzędowi Gmin-nemu również przedstawialemo Funduszu Środowiska Naturalnego.

► W związku z tym ogłosiliśmy latem br. konkurs na realizatora całego przed-

► Kapitan Franciszek Żwirko oraz inż. Stanisław Wigura na ilie RWD-6 o zna-kach rozpoznawczych SP AHN. Reprodukacja TADEUSZ KOPOCZEK.

NIE MARNUJĄ CZASU NAWET NA POSIŁKI

Boimy się utraty pracy?

Coraz bardziej upodabniamy się do cierpiących od nadmiaru pracy Japończyków, Amerykanów czy Brytyjczyków, którzy wyrabiają normę od 60 do 70 godzin tygodniowo. Wielu z nas pracuje znacznie dłużej niż przed 10, a nawet 5 laty.

Z sondażu praskiego Instytutu Badań Opinii Publicznej wynika, że z ponad półtora tysiąca indagowanych, 10-11 godzin dziennie pracuje 28 proc. mężczyzn oraz 17 proc. kobiet, a 14 proc. pracuje nawet ponad 12 godzin dziennie. Najwięcej czasu spędza w swoich firmach przedsiębiorcy prywatni (pracownicy umysłowi na stanowiskach kierowniczych); 44 proc. pracuje 10-11, a 39 proc. ponad 12 godzin dziennie. Mężczyźni, zwłaszcza żona (53 proc. ankietowanych) coraz częściej „dorabiają” w soboty, a nawet w niedziele (31 proc.).

W przypadku młodych i rzutkich pracowników nawet nie da się wskazać wyraźnej granicy między pracą i odpoczynkiem. Powrót do domu często oznacza dla nich tylko zmianę miejsca pracy. Siadają przy komputerze i rozwijają problemy firm. Czas pracy to dla nich cała doba, po odliczeniu kilku godzin na sen.

Prawdziwa hossa trafia się nauczycielom języków obcych. Oprócz zajęć w szkole i korepetycji w domu łapią też kursy i tłumaczenia. Nie wiadomo, jak liczyć czas pracy lekarzy. Mają etaty w przychodniach albo w szpitalach, ale dorabiają jeszcze w prywatnych gabinetach. Niektórzy pracują średnio po 10 do 12 godzin dziennie. Dorabiają także budowlani i rzemieślnicy.

Co piąty indagowany nie wyko-

rzystuje całego urlopu, a 45 proc. stawia się w pracy podczas choroby. Jesteśmy służbowymi niewolnikami, bo boimy się utraty pracy. Taką obawę wyraża ponad połowa ankietowanych. Najbardziej przywiązani do swoich firm okazali się pracownicy w wieku ponad 45 lat i robotnicy niewykalifikowani. Szczególnie boli ich utrata posady zatrudnienia w sektorze prywatnym. (wak)

● Z LISTU DO REDAKCJI

Byliśmy w Paryżu

W latach siedemdziesiątych zrodził się w Australii pomysł nowego konkursu matematycznego dla uczniów szkół podstawowych i średnich. Konkurs został nazwany „Kangurem Matematycznym”. Polega na rozwiązywaniu form testu w ciągu 75 minut 30 zadań matematycznych. Forma konkursu, którego głównym celem było przełamanie dość powszechnej wśród młodzieży niechęci do matematyki i popularizacja tego przedmiotu w szkole, okazała się dla uczniów bardzo atrakcyjna.

W roku 1991 taki sam konkurs zorganizowany został we Francji. W rok później dołączyła Polska i inne kraje europejskie. Konkurs przybrał nazwę „Kangur Europejski”.

W roku szkolnym 1993-94 po raz pierwszy wzięły w Kangurze udział nasze założone polskie szkoły. Ponieważ czeskie szkoły nie uczestniczyły w tym konkursie, polskie dzieci z RC dołączyły do dzieci w Polsce. Stало się tak dzięki staraniom metodyki ds. fizyki przy Wojewódzkim Ośrodku Metodycznym w Bielsku, mgr Stanisława Wykre-
w.

W „Kangurze Europejskim” brałem udział po raz czwarty. W tym roku mi się poszczęściło i razem z kolegą Danielem Mateonin z PSP Karwinia-Nowe Miasto znalazłem się wśród osiemnastu laureatów z Polski, którzy w nagrodę za wyniki konkursowe wyjechali w dniach 25 sierpnia - 3 września na dziesięciodniową wycieczkę do Paryża.

Wiedzieliśmy Luwr, Sacre Coeur na wzgórzu Montmartre, Wersal, nowoczesną dzielnicę Paryża, La Defense, oraz ekspozycję „Miniatura Francji”. Wyśleliśmy też w biurze „Kangura Europejskiego”, na mszy św. w katedrze Notre-

▲ W oficynie Polskiej Szkoły Podstawowej w Cierlicku koło prywatnego przedszkola czeskiego działa także polskie przedszkole parishwowe prowadzone przez panią Zofię Włosok. Uczyszka do niego szesnaścioro dzieci i samego Cierlicka i okolicznych wiosek, jak Błędowice, Kocobędz, Stanisławice czy Olszbrachcice.

Pani Zofia wraz z Haliną Blason nie szczędzą czasu swoim wychowankom. Rozbudują w nich zainteresowania (przedszkole dysponuje obszerną biblioteczką literatury dziecięcej), przekazują im zamiłowanie do muzyki, rozwijają zdolności manualne.

W dwóch osobistych salach przedszkola panuje wzorowy porządek, niewątpliwa to zasługa tercjanki pani Anny Heczko i wszystkich umiejących uszanować jej pracę. Tekst i zdjęcia MARTYNA RADŁOWSKA-OBRSUNIK

JÓZEF WOLF 90-LETNI

Czas wspomnień

Spśród 160 członków bogumirskiego Koła PZKO zaledwie kilkunastu angażuje się na bieżąco w codzienne życie tej organizacji. Członkowie zarządu, rejonowi i parze jaszce osób, na które zawsze można liczyć. Najstarszym jest Józef Wolf, który na wtorowym zebraniu zarządu obchodził swoje nieprawdopodobne 90. urodziny.

„Całe moje życie było wypełnione bez reszty pracą. Zarówno zawodową, a poznałem różne zakątki i różne środowiska, jak i społeczną” - powiedział Józef Wolf. „Na przykład od roku 1921 do 1995 śpiewałem w chórze. To są 74 lata śpiewania, a odliczając lata wojny - 68. Jest to wspominać, a mając 90 lat - bez wspomnień trudno się już obejść”.

Józef Wolf ma wszystkie PZKO-owskie odznaczenia. Obecnie, z okazji

50-lecia Związku i jego 90. urodzin, zarząd zaproponował go do wpisów do Złotej Księgi. Pomimo średniego wieku i nadwagernego już mocno zdrowia stał się członkiem zarządu. W środowisku zoalniczników śpiewaków znany jest jako zarłowy miłośnik śpiewu chóralnego. Przez długie lata śpiewał również w kilku chórach PZKO-owskich, m. in. „Bogumirskim „Preludium”, ołtwiskim „Haśle” i chórze dołnolunjskim.

Niezwykłe skrupulatnie i fachowo prowadził komisje rezywiny w Kole. Jego żona, Emilia, twierdzi, że zaangażowanie społeczne męża nigdy jej nie przeszkadzało. „Zawsze wiedziałem, że to jest jego pasja i że nie pozwoli sobie jej odebrać. Zresztą pasja to bardzo przecież szlachetna i pozytywna”.

Dame, pływalimy łódką po Sekwanie i po kanale St. Martin. W programie wycieczki były również zajęcia matematyczne. W grupie rozwiązywaliśmy zadania „Kangura” z dawniejszych lat, rozwiązywaliśmy różne łamigłówki.

W naszej 18-osobowej grupie pociągła miła i serdeczna atmosfera. Wycałe życie niezatarłe wrażenia. Pożyczkowania zaś należą się mojej nauczycielce matematyki, mgr Beacie Zaleskiej, która przygotowała mnie do wszystkich ubiegłorocznych konkursów matematycznych. Jak się okazało, warto było się potrudzić. JERZY FRANEK
uczeń kl. 8. PSP Karwinia-Fryszat

Budynek w nowej szacie

Dokończenie ze str. 1

Zwłaszcza że na 27 września zaopowiedzieli swoją wizję w szkole polscy nauczyciele, uczestnicy konferencji, której jednym z organizatorów będzie mieszkający w Bystrzycy dyrektor z PSP w Trzyciu Roman Wróbel.

No, a jeszcze przed uroczystościami jubileuszowymi, które odbędą się na wiosnę, chcielibyśmy odnowić kamienne szkolne schody. Zastępują one na remont - w ciągu stu lat stapały po nich jaszce stop mieszkających naszej wsi. Te schody to również historia” - powiedziała A. Kondertowa.

▲ Cmentarz w Olkuziu z tablicami poległych we Włoszech żołnierzy. Fot. autor

Wybory za rok, ale...

CZ. CIESZYŃ (b) - Z udziałem prezesa Rady Polaków, posła Wawrzyńca Fojćki odbyło się we wtorek pierwsze spotkanie komisji roboczej Rady Przedstawicieli ds. przyszołecznych wyborów komunalnych.

Po wyborach samorządowych w 1996 r. w przedstawicielstwach miejskich i gminnych na Zaolziu zasiadło ponad 60 Polaków. Zdaniem komisji, powyższy wynik można jeść 1998 r. co najmniej powtórzyć. Wymagają to będzie jednak większe i bardziej owarowane zaangażowania się nas, Polaków w życie społeczno-polityczne naszych miast i gmin.

● Z PAP-em DOOKOŁA ŚWIATA ● Z PAP-em DOOKOŁA ŚWIATA ● Z PAP-em DOOKOŁA ŚWIATA

Pożar w Machu Picchu

Około 400 turystów musiano ewakuować z hoteli w rejonie prekolombijskiego ośrodka Inków Machu Picchu w południowej części Peru, zagrożonego pożarem, jaki od kilku dni szaleje w okolicznych lasach.

W ogniu stanęły lasy po obu stronach inkańskiej fortecy, uznanej przez UNESCO za dziedzictwo kulturowe ludzkości. Plomienie dochodziły do 10-metrowej wysokości. Do walki z pożarem stanęło około 600 strażaków, żołnierzy i funkcjonariuszy obrony cywilnej, a także wielu ochotników. Chodzi o największy od lat pożar w rejonie Machu Picchu. W ubiegłym roku odwiedziło te strony ok. 650 tys. turystów.

Goethe homo seksualista?

Wielki poeta niemiecki, Johann Wolfgang Goethe (1749-1832), był homo seksualistą i nie odczuwał po-

gorąca i pełna pasji, lecz miała charakter czysto analityczny.

Ostatnie chwile księżnej Diany

„Zostawie mi nie sama, zostawie mnie sama” - to ostatnie słowa księżnej Diany, wypowiedziane przez nią w rozbitym mercedesie, jakie usłyszał lekarz z ekipy pogotowia ratunkowego. Chwilę przedtem księżna wyzdychała „o mój Boże”, kiedy paparazzi, błąskając fleszami, robili zdjęcia w odległości zaledwie kilku centymetrów od jej twarzy.

Ekipa pogotowia ratunkowego, przybywszy na miejsce katastrofy w tunelu pod placem Alma, zamontowana była ustawia reflektory, aby oświetlić teren działania. Zwłoki Dodięgo al-Fayed leżały w odległości 20 metrów od rozbitego samochodu.

Diane poddano transfuzji krwi i założono jej maskę tlenową. Prze-

nicy wybuchu II wojny światowej. Było więc poświęcenie i „złożenie um z ziemią” z pół bitewnych na Kontuszycu - posła delegacja na uroczystości wspomniennowe do Cieszyń. Zaszczepili wspomniennowe do Cieszyń. Zaszczepili wspomniennowe do Cieszyń. Zaszczepili wspomniennowe do Cieszyń.

W dniu 7 września na zaproszenie Tolkuskiego Towarzystwa Przyjaciół Polsko-Włoskiej odjechała delegacja - poczet sztabardowy KPK na odświeżenie nowo wybudowanej Ściany Pamięci na Starym Cmentarzu w Olkuziu.

Tablice 25 żołnierzy z Ziemi Olkuskiej poległych we Włoszech w latach 1944-45, a spoczywających na cmentarzach w Monie Cassino, Bolonii, Loreto i Casamassima poświęcił ówczesny kapelan we Włoszech, ks. plk Adam Stuziński.

PAWEŁ BADURA, Trzyniec

MISTRZOSTWA PZKO W LEKKIEJ ATLETYCE Weterani, na start!

Po kilkuletniej przerwie grupa zapaleńców oraz Sekcja Sportu i Turystyki przy Zarządzie Głównym PZKO postanowiły nawiązać do tradycyjnej imprezy sprzed lat - Mistrzostw PZKO Weteranów w Lekkiej Atletyce.

Impreza, traktowana jako mistrzostwa otwarte, odbędzie się w niedzielę 21 września br. na stadionie przy ul. Lesznej w Trzyciu. Prezentacja zawodników przewidziano w godz. 9.30-10.00. Startowe wynoszą 50 koron od osoby.

Uczestnicy mogą wystąpić indywidualnie w dyscyplinach: bieg na 100 m oraz 1500 m, stok w dół i wzięty oraz chnieć kula. W wypadku startu we wszystkich konkurencjach wyniki zaliczane będą do piącioboju.

Warunkiem uczestnictwa w Mistrzostwach PZKO Weteranów w Lekkiej Atletyce jest ukończenie w bieżącym roku 35 lat. Organizatorzy zapewniją nagrody oraz dyplomy.

Klasyfikacja przyprowadzona będzie według obowiązującej normy Międzynarodowej Federacji LA (A.L.).

nie sycynowane materiały publicystyczne i informacyjne pochodzą z satelitarnej serwisy informacyjnej Polskiej Agencji Prasowej lub z „Magazynu PAP”.

DZIŚ MIJA 65. ROCZNICA TRAGICZNEJ ŚMIERCI ŻWIRKI I WIGURY Pomnik stanął dopiero w 1950 roku...

Dokończenie ze str. 1

Łonicy - bohaterzy do Brna już jednak nie dotarli. Po przelocie czeskosłowacko-polskiej granicy wpadli ze swym samolotem RWD 6 niespodziewanie w ogromną wicher. Uszkodzony przez wicher samolot runął na ziemię w Cierlicku Górnym niedaleko kościoła na Kościelcu. Na miejscu tragedii zgromadził się niebawem tłumy ludzi z Czechosłowacji i Polski, otworzył nawet specjalnie granicę państwową. Nad tłumami polskich bohaterów przestworzy „chyliły się czeskie szlاندary”, na podstawie czego regionalna prasa (zarówno polska, jak i czeska) snuła prognozy, że Cierlicko stanie się symbolem pojednania obu zwalniczych dotąd narodów.

W praktyce było niesłychanie trochę inaczej. W poniedziałek dnia 12. 9. odprawiona została na Kościelcu przez księdza Oskara Zawiszę - wybitnego działacza Związku Śląskich Katolików i pisarza regionalnego - czysta msza święta. Następnie zwłoki łoników zostały przewiezione do Warszawy, gdzie odbył się uroczysty pogrzeb. Drogi z Cierlicka do Cieszyna oblegaly tysięczne tłumy.

Większość polskich działaczy politycznych na Zaolziu podkreślała konieczność wybudowania w Cierlicku pomnika, który przypomniałby potomnym śmierć polskich bohaterów. Niedługo po tragedii został zawiązany ponadpartijny Komitet Budowy Pomnika Żwirki i Wigury, na czele którego stanął dr Leon Wolf. Komitet bardzo blisko współpracował z Morawskim Aeroklubem z siedzibą w Brnie, który również dążył do upamiętnienia miejsca tragedii. Dnia 26 lutego 1933 roku odbyło się w Morawskiej Ostrawie spotkanie przedstawicieli obu zainteresowanych stron, na którym ustalono, że budowę pomnika i „wszystkie z tym połączone prace artystyczne” wykonają rzeźbiarze Jan Raszka i Julius Pelikán. Ugodniono również, że „roboty należy przyspieszyć, by pomnik mógł być odsłonięty w pierwszą rocznicę katastrofy w Cierlicku”. Pomnik miał stanąć przy kościele w Cierlicku na Kościelcu, a koszty miały być pokryte wspólnie przez polską ludność w Czechosłowacji i Morawskim Aeroklub. Wśród społeczeństwa polskiego zorganizowano na ten cel zbiórkę finansową. Apele Komitetu zaktywizowały działalność niektórych polskich zrzeszeń w Czechosłowacji rozpisal w styczniu 1933 roku konkurs na napisanie okolicznościowego wiersza opiewającego katastrofę Żwirki i Wigury. Na ogłoszony konkurs wpłynęło 28 utworów, z których przyznano nagrody wierszom Gustawa Przeczka i Adolfa Fierli. Do nich została skomponowana muzyka i miały być odpiewane w okazji pierwszej rocznicy tragedii.

Prace nad budową pomnika ruszyły, obie zainteresowane strony wzorowo ze sobą współpracowały. Dnia 22 kwietnia 1933 roku odbyło się kolejne spotkanie Komitetu z przedstawicielami Morawskiego Aeroklubu, tym razem obradowano w Brnie. Podczas obrad, które „nie przeciągały się myślnością”, oba Komitety przyrzekły, że „dłozą wszelkich starań, żeby odsłonięcie pomnika było wielką manifestacją obu narodów w dniu 10 września 1933 roku”.

pod mieszającą się na pierwszym piętrze plebani sypialnią księdza Mojżiszka, ustawiono wysoką drabinę, sięgającą pod okna sypialni, z napisem wzywającym proboszcza, aby ta droga sam wyszedł z Cierlicka”. Sytuacja była napięta. Dnia 27 maja 1933 roku spotkali się w Czeskim Cieszyńcu członkowie Komitetu Budowy Pomnika Żwirki i Wigury, by przedyskutować nową sytuację. Komitet, podkreślając solidarność z uczuciami i żądaniami swego społeczeństwa, które oburzone było mianowaniem księdza narodowego spotecznictwa, które narodziło się czeskiej na probostwo parafii cierlickiej, postanowił nie brać udziału w wspólnym odsłonięciu pomnika, a na parceli, gdzie zginęli polscy lotnicy „wystawić funduszami wyłącznie polskimi odpowiedni pomnik, względnie odpowiednią budowlę pamiątko-

Potem jednak nastąpiła zmiana spowodowana pogorszeniem stosunków czesko-polskich w Cierlicku. Cierlicki proboszcz Oskar Zawisza zmarł 18 stycznia 1933 roku. Wszyscy oczekiwali, że jego następcą zostanie wybrany będadcy również Polakiem ksiądz Karol Maulitz, który był katechetą polskiej szkoły wydziałowej w Karwinie-Solcy. Do tego jednak nie doszło. W maju został mianowany nowym proboszczem Czech, ksiądz Vít Mojžíšek. Fakt ten odbił się na organizacji prac nad budową pomnika. Instalacja nowego proboszcza wzbudziła zgorznienie wśród cierlickich parafian, którzy swe niezadowolenie dawali nowemu proboszczowi wyraźnie do zrozumienia. „Nasz Kraj”, organ prasowy Związku Śląskich Katolików, podał 1.9.1933 informację, że na murach plebanii w Cierlicku już jakiś czas „nieznane donie wypisują wrogie dla proboszcza hasła, a ostatnio

wą”. Kiedy na dodatek dr Král, prezes Czesko-Polskiego Klubu w Morawskiej Ostrawie, opublikował w „Dzienniku Poznańskim” z 26. 7. artykuł, z którego wynikało, że główną winę w sprawie obsadzenia probostwa w Cierlicku przez księdza narodowości czeskiej ponoszą Karol Junga i Leon Wolf, ponieważ w odpowiednią porę nie interweniowali u odpowiednich organów kościelnych, idea odsłonięcia wspólnego pomnika na Kościelcu definitywnie przepada.

Czas jednak płynął, a pierwsza rocznica się zbliżała. Musiano więc na gwałt przystąpić do uporządkowania samego miejsca katastrofy, tak aby „przyjęto wygląd odpowiedni i mogło być godnym odbiciem uczuć, jakie mniejszość polska w Czechosłowacji, którymi kierował Hanryk Niemiec, rozpoczęło pod koniec lipca. Karzczone zbędne drzewa, wyrównywano

grunt i upiększono okolicę. Najpierw prace to wykonywał zastęp harcerzy z hulca ofrowskiego, a od drugiej połowy sierpnia major armii czeskosłowackiej Štěrba wystąpił im na pomoc oddział techniczny 8. pułku z Mistku. Trzydziestu żołnierzy pod komendą nadporučnika Bezdya skończyło pracę 21 sierpnia. Miejsce było przygotowane do dostojnych obchodów rocznicy tragedii. Na uroczystości wspomnieniowej zjawilo się według niektórych obliczeń szacunkowych pięć tysięcy pielgrzymów z Czechosłowacji i Polski. Wiele osób przyniosło kwiaty i wieńce. W ten sposób należyście i godnie uczczono pamięć wielkich lotników, którzy sławę swej ojczyzny roznieśli daleko po świecie.

Od tych czasów minęło już 65 lat. Polacy na Zaolziu przez cały ten czas z wielkim pietrzemem troszczyli się o Żwirkowisko. W 1935 roku wybudowano tu (wyłącznie z polskich środków)

kaplicę-mauzoleum, która została zburzona przez Niemców w grudniu 1940 roku. Pomnik, który był przygotowany przez Pelikána w okresie międzywojennym, został sprowadzony i odsłonięty na Żwirkowisku dopiero w 1950 roku. W tym okresie Żwirkowisko stało się majątkiem gminnym. Gmina Cierlicko zainwestowała niemałe środki finansowe w upiększenie tego miejsca. Pisząc o utrzymaniu Żwirkowiska, nie można również zapomnieć o zasługach działaczy MK PZKO Cierlicko-Kościelcu, z których należy przede wszystkim wspomnieć ś.p. Józefa Štebla i jego żonę Helenę.

JÓZEF SZYMECZEK
Ośrodek Dokumentacyjny
Kongresu Polaków w RC

(Źródła: Nasz Kraj, r.8, 1933, nr. 1-16, stąd pochodzą również wszystkie cytaty wykorzystane w tekście).
Zdjęcia archiwum „GL”

W UBIEGLĄ SOBOTĘ SPOTKAŁY SIĘ W BYSTRZYCY DZIAŁACZKI PZKO-WSKICH KLUBÓW KOBIET

»Babski Festyn«

Zdjęcia: FRANCISZEK BALON

UCZENI Z CZECH I WĘGIER W POLSKIEJ STACJI

Polarna współpraca

Poliska stacja polarna na Wyspie Króla Jerzego w Antarktyce służy także uczynom z Czech i Węgier. Od kilku lat rozwija się polsko-czechowska współpraca polarna, obejmująca badania klimatyczne, obserwacje ozonowej dliny i pomiary promieniowania ultrafioletowego.

Poliska stacja im. Arctowskiego jest nowoczesną placówką badaw-

czą z rozbudowanym zapleczem naukowym, technicznym i socjalnym.

W poprzednich latach pracowali w niej czeszy uczeni prowadzący badania klimatyczne. Teraz polska stacja będzie spełniać rolę bazy naukowej i technicznej dla czeskich i węgierskich naukowców zainteresowanych polską pomocą - w rejonie w niedalekim sąsiedztwie w formie

King George Bay własną stacją polarną użytkowaną tylko latem.

Uczestnikami XXII Wyprawy Antarktycznej PAN, która w listopadzie wypłyła na Wyspę Króla Jerzego, będzie uczeń węgierski zajmujący się geomorfologią. Polska stacja jest ośrodkiem dla specjalistów z różnych krajów, chętnie udostępniają polarnikom i uczniom z Europy Wschodniej i Środkowej. Współpracę regionalną tych parów może obejmować też badania polarne.

MALEJSE MIGRACJA LUDNOŚCI

Polacy nie biją przepławek

Od końca lat 80. w Polsce obserwuje się coraz mniejsze migracje ludności - stwierdzono podczas rozpoczętej 8 bm. w Toruniu międzynarodowej konferencji poświęconej ruchliwości przestrzennej społeczeństwa w okresie transformacji ustrojowej. W latach sześćdziesiątych 42 osoby na tyśiąc zmieniły w ciągu roku miejsce zamieszkania. Trzydziestu lat później na migrację w obrębie własnego regionu lub do innego województwa zdecydowało się zaledwie 11 osób na tyśiąc.

Większa niż w innych społeczeństwach osiadłość Polaków spowodowana jest głównie wysokim bezrobociem oraz kłopotami mieszkaniowymi, a także brakiem środków na częste przenoszenie się z miejsca na miejsce. Ponadto Polacy nie są przyzwyczajeni do mobilności i częstego

zmieniania miejsca czy miejsca zamieszkania.

Zmniejszyła się również fala odpływu Polaków za granicę, liczna zwłaszcza w latach 80. Obecnie Polska staje się krajem coraz atrakcyjniejszym dla imigrantów, zwłaszcza z tzw. Trzeciego Świata.

Uczestnicy toruńskiej konferencji zamierzają m.in. opracować metody badania natężenia migracji, określić współzależne mechanizmy wyzwalające lub hamujące ruchliwość ludzi. „Migracja to postęp” - ocenia prof. Danusia Szymańska z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu - „bo skłonił są do niej ludzie energiczni, wykształceni, pełni inicjatywy. Znajomość mechanizmów migracji pozwala na kreowanie stosownej polityki społecznej i gospodarczej”.

JEST ICH NIEMAL 8,5 TYS. Japończyk statulkowie

Systematycznie rośnie liczba Japończyków w wieku ponad stu lat. W tym miesiącu wynosić już będzie niemal 8,5 tys. osób, a w ciągu najbliższych dwóch lat wzrosnąć do 10 tys. - poinformowało japońskie ministerstwo zdrowia i opieki społecznej.

Według opublikowanego raportu, 81 proc. długowiecznych Japończyków stanowią kobiety.

Rekordzistą jest 113-letnia Suekiku Miyagawa, która mieszka w domu dla osób starszych w Osumi na południu kraju. Najstarszym mężczyzną jest 111-letni Denzo Ishizaki, mieszkający Ibaraki w pobliżu Tokio.

Najwięcej wiekowych Japończyków (jedną czwartą całej populacji statulków) żyje na poloniznej na południu wyspie Okinawa.

BILL CLINTON CHCE POPRAWIĆ STANDARD NAUCZANIA W SZKOLACH

Koniec wakacji i początek problemów

Dia prezydenta Clintona skończyły się - wraz z końcem wakacji spędzanych na wyspie Martha's Vineyard - dni jego w pełni ping-pongowej i tenisowej. W Waszyngtonie, gdzie Clinton pojawia się w niedzielę, czeka go szereg trudnych problemów i mało czasu na ich rozwiązanie.

Juz w poniedziałek Clinton zajmie się forsowaniem swego programu poprawy standardów nauczania w amerykańskich szkołach poprzez wprowadzenie obowiązkowych, dodatkowych testów z matematyki i angielskiego. Prezydent uda się do jednej ze szkół elementarnych w stanie Maryland, aby przekonywać o zaletach swych propozycji. Opozycja republikańska zamierza doprowadzić do głosowania w Kongresie w celu zakwestionowania tego programu. Republikanie są też zdecydowanie kontynuować dochodzenie w sprawie źródeł finansowania ostatniej kampanii wyborczej demokracji.

Dotychczas jedynie 6 stanów i 15

okręgów szkolnych zaakceptowało plan Clintona.

W kolonje czekają następujące sprawy, z których najważniejszą uważa się dia Waszyngtonu ma obecnie rozszerzenie strefy wolnego handlu na całą północną zachodnią. Obecny układ NAFTA obejmuje jedynie USA, Kanadę i Meksyk. Clinton chce wystąpić z formalną propozycją w tej sprawie podczas przyszłorocznego szczytu Ameryk w stolicy Chile - Santiago.

Władze federalne przykładają też dużą wagę do ostatecznego uregulowania roszczeń 40 stanów przeciwko producentom papierosów i innych wyrobów tytoniowych. Według Biłego Domu, rekomendacje prezydenta w tej sprawie powinny zostać przesłane do Kongresu w ciągu najbliższych tygodni. Władze stanowe domagają się miliardowych odszkodowań od konkretnych tytoniowców za finansowanie leczenia palaczy chorych na nowotwory. Uważają, iż oni bowiem, ze leczenia to powinni finansować producenci

papierosów, którzy - uciekając się do nieuczciwej reklamy - byli prawdziwym sprawcą nieszczęść.

Prezydent ma czas do grudnia, aby przekonać amerykańską opinię publiczną i Kongres do nowych, znaczących założeń, norm emisji szkodliwych gazów do atmosfery, które re powodują tzw. efekt cieplarniany. Wiceprezydent Al Gore ma wówczas przedstawić amerykańskie propozycje w tej sprawie podczas konferencji międzynarodowej na temat efektu cieplarnianego, która odbędzie się w Kyoto, w Japonii.

Problemy polityki zagranicznej, wykraczające poza półkulę zachodnią, spadły w programie działalności prezydenta na dalsze miejsce. Agencja AP, omawiając ten program, wymieniła jedynie krótkie wzmianki, które ma być omawiana przez Clinton'a za sekretarza stanu Madeleine Albright przed jej podróżą do tego rejonu.

PRYZYSTAWKA CZWARTKOWA

Sam byłem w domu przy niedzieli, w ostatnim dniu wakacji. I wtedy właśnie przyszła do mnie, między 15.15 a 16.50. Bezradny rozglądałem się za kims szukając wsparcia. Nikogo, tylko ona... Zawróciłem myślimi i sercem na salę Teatru Cieszyńskiego sprzed woli... Władku! - zawałem do anioła Libery; panie Fryderyku! - ukłoniłem się Gógole z szarykami; Karoluku! - trzasnąłem zbrojnika Trylika w ramie... Oddał mi w dwoinasb, więc oknąłem się o całe znowu lata wstecz, w sierpniu 1951 roku. Zrozumiałem wtedy, że ona przychodzi nie prozonna i nie opóźniana, że jest z tej ziemi, więc studiata i dlatego jest taka dotkliwa i wrzasta, gdy się szarpie!

Dobrze, dobrze, już wyjdźmiann... Ja jednak podobnie byłem wtenczas niepewny tej osoby narodowej, tego przeznaczenia naszego, kiedy czytałem w „Zwrocie” (8/51) roztrzęsiony tekst prof. Mariłana Szyzijskiego (1868-1952) z Pragi, duższy tekst, nie do zacytowania. Pan profesor był latem w Bystrzycoj, niewywał do „Zwrotu” zarządzać, bo polonistyczny studiata sławistyczna, czyli wierszem mu, gimnazjalista, nie tylko na stoł. Wtedy jednak, w sierpniu 1951, całkiem mnie zaniekpoki. Ona właśnie przyszła wtenczas do niego... Juz dawno jej nie widziałem” - pisał. „Przygnieciony zmdą życia zapo-

mniałem niemal, że jednak jest i że, przedził czy później, będę musiał ją spotkać. Czulem, że jest gdzieś w pobliżu, że krąży tuż po moim głowie myśli. Niekiedy nawet jawił mi się mglisty zarys jej postać - wtedy uciekałem w chłodną, ale zbawczą ramioną na pracy... W pewnej chwili odczulem na skroniach jej palcy oddech i postayałem słowo-szept: jestem... myśl-

Na szkle malowane

... wspominał... Chodź, dam ci pieszczotę, którą znasz. Mam ostrze żęby i długie paznokcie, Boli? Trudno, Inna byłaby nie może. Cóż ci z tych kłopot krwii? Wiesz, że muszę się nałożyć... Nie lubisz moich krwawych pieszczot - a jednak przynosi, że w muszli mojego uścisłu rodzi się perła umarłego morza: melancholia - a jednak powiódz, wszak że mnie właśnie bóg spektakulu Wiosny Poetyckiej nad Ołza, no! Złyna iwa zresztą była, ta która doznała przy czeskojęzycznej Janowiczka z całą drużyną, że zbrojnikom jej jako karmatam...
Byli chłopcy, byli... pewnie nie mi-
WŁADYSŁAW SIKORA

PROGRAM TV POLONIA

PIĄTEK 12 WRZEŚNIA
7.00 Gimnastyka, 7.10 Podwieczorek... (r. 7.00), 8.10 Spojrzania na Polskę (r. 8.10), 8.30 Wiadomości, 8.45 Przewidy pogody, 8.50 Teledyski na życzenie, 9.00 Credo (mag. 9.00), 9.10 Rozkład jazdy, 9.20 Rozkład jazdy, 9.30 Rozkład jazdy, 9.40 Rozkład jazdy, 9.50 Rozkład jazdy, 10.00 Studia Komitetu Wyborczych, 12.00 Wiadomości, 12.10 „Lalka” (serial), 13.00 Kronika kolonizacyjna, 13.10 Kronika kolonizacyjna, 13.20 Kronika kolonizacyjna, 13.30 Kronika kolonizacyjna, 13.40 Kronika kolonizacyjna, 13.50 Kronika kolonizacyjna, 14.00 Kronika kolonizacyjna, 14.10 Kronika kolonizacyjna, 14.20 Kronika kolonizacyjna, 14.30 Kronika kolonizacyjna, 14.40 Kronika kolonizacyjna, 14.50 Kronika kolonizacyjna, 15.00 Kronika kolonizacyjna, 15.10 Kronika kolonizacyjna, 15.20 Kronika kolonizacyjna, 15.30 Kronika kolonizacyjna, 15.40 Kronika kolonizacyjna, 15.50 Kronika kolonizacyjna, 16.00 Kronika kolonizacyjna, 16.10 Kronika kolonizacyjna, 16.20 Kronika kolonizacyjna, 16.30 Kronika kolonizacyjna, 16.40 Kronika kolonizacyjna, 16.50 Kronika kolonizacyjna, 17.00 Kronika kolonizacyjna, 17.10 Kronika kolonizacyjna, 17.20 Kronika kolonizacyjna, 17.30 Kronika kolonizacyjna, 17.40 Kronika kolonizacyjna, 17.50 Kronika kolonizacyjna, 18.00 Kronika kolonizacyjna, 18.10 Kronika kolonizacyjna, 18.20 Kronika kolonizacyjna, 18.30 Kronika kolonizacyjna, 18.40 Kronika kolonizacyjna, 18.50 Kronika kolonizacyjna, 19.00 Kronika kolonizacyjna, 19.10 Kronika kolonizacyjna, 19.20 Kronika kolonizacyjna, 19.30 Kronika kolonizacyjna, 19.40 Kronika kolonizacyjna, 19.50 Kronika kolonizacyjna, 20.00 Kronika kolonizacyjna, 20.10 Kronika kolonizacyjna, 20.20 Kronika kolonizacyjna, 20.30 Kronika kolonizacyjna, 20.40 Kronika kolonizacyjna, 20.50 Kronika kolonizacyjna, 21.00 Kronika kolonizacyjna, 21.10 Kronika kolonizacyjna, 21.20 Kronika kolonizacyjna, 21.30 Kronika kolonizacyjna, 21.40 Kronika kolonizacyjna, 21.50 Kronika kolonizacyjna, 22.00 Kronika kolonizacyjna, 22.10 Kronika kolonizacyjna, 22.20 Kronika kolonizacyjna, 22.30 Kronika kolonizacyjna, 22.40 Kronika kolonizacyjna, 22.50 Kronika kolonizacyjna, 23.00 Kronika kolonizacyjna, 23.10 Kronika kolonizacyjna, 23.20 Kronika kolonizacyjna, 23.30 Kronika kolonizacyjna, 23.40 Kronika kolonizacyjna, 23.50 Kronika kolonizacyjna, 24.00 Kronika kolonizacyjna, 24.10 Kronika kolonizacyjna, 24.20 Kronika kolonizacyjna, 24.30 Kronika kolonizacyjna, 24.40 Kronika kolonizacyjna, 24.50 Kronika kolonizacyjna, 25.00 Kronika kolonizacyjna, 25.10 Kronika kolonizacyjna, 25.20 Kronika kolonizacyjna, 25.30 Kronika kolonizacyjna, 25.40 Kronika kolonizacyjna, 25.50 Kronika kolonizacyjna, 26.00 Kronika kolonizacyjna, 26.10 Kronika kolonizacyjna, 26.20 Kronika kolonizacyjna, 26.30 Kronika kolonizacyjna, 26.40 Kronika kolonizacyjna, 26.50 Kronika kolonizacyjna, 27.00 Kronika kolonizacyjna, 27.10 Kronika kolonizacyjna, 27.20 Kronika kolonizacyjna, 27.30 Kronika kolonizacyjna, 27.40 Kronika kolonizacyjna, 27.50 Kronika kolonizacyjna, 28.00 Kronika kolonizacyjna, 28.10 Kronika kolonizacyjna, 28.20 Kronika kolonizacyjna, 28.30 Kronika kolonizacyjna, 28.40 Kronika kolonizacyjna, 28.50 Kronika kolonizacyjna, 29.00 Kronika kolonizacyjna, 29.10 Kronika kolonizacyjna, 29.20 Kronika kolonizacyjna, 29.30 Kronika kolonizacyjna, 29.40 Kronika kolonizacyjna, 29.50 Kronika kolonizacyjna, 30.00 Kronika kolonizacyjna, 30.10 Kronika kolonizacyjna, 30.20 Kronika kolonizacyjna, 30.30 Kronika kolonizacyjna, 30.40 Kronika kolonizacyjna, 30.50 Kronika kolonizacyjna, 31.00 Kronika kolonizacyjna, 31.10 Kronika kolonizacyjna, 31.20 Kronika kolonizacyjna, 31.30 Kronika kolonizacyjna, 31.40 Kronika kolonizacyjna, 31.50 Kronika kolonizacyjna, 32.00 Kronika kolonizacyjna, 32.10 Kronika kolonizacyjna, 32.20 Kronika kolonizacyjna, 32.30 Kronika kolonizacyjna, 32.40 Kronika kolonizacyjna, 32.50 Kronika kolonizacyjna, 33.00 Kronika kolonizacyjna, 33.10 Kronika kolonizacyjna, 33.20 Kronika kolonizacyjna, 33.30 Kronika kolonizacyjna, 33.40 Kronika kolonizacyjna, 33.50 Kronika kolonizacyjna, 34.00 Kronika kolonizacyjna, 34.10 Kronika kolonizacyjna, 34.20 Kronika kolonizacyjna, 34.30 Kronika kolonizacyjna, 34.40 Kronika kolonizacyjna, 34.50 Kronika kolonizacyjna, 35.00 Kronika kolonizacyjna, 35.10 Kronika kolonizacyjna, 35.20 Kronika kolonizacyjna, 35.30 Kronika kolonizacyjna, 35.40 Kronika kolonizacyjna, 35.50 Kronika kolonizacyjna, 36.00 Kronika kolonizacyjna, 36.10 Kronika kolonizacyjna, 36.20 Kronika kolonizacyjna, 36.30 Kronika kolonizacyjna, 36.40 Kronika kolonizacyjna, 36.50 Kronika kolonizacyjna, 37.00 Kronika kolonizacyjna, 37.10 Kronika kolonizacyjna, 37.20 Kronika kolonizacyjna, 37.30 Kronika kolonizacyjna, 37.40 Kronika kolonizacyjna, 37.50 Kronika kolonizacyjna, 38.00 Kronika kolonizacyjna, 38.10 Kronika kolonizacyjna, 38.20 Kronika kolonizacyjna, 38.30 Kronika kolonizacyjna, 38.40 Kronika kolonizacyjna, 38.50 Kronika kolonizacyjna, 39.00 Kronika kolonizacyjna, 39.10 Kronika kolonizacyjna, 39.20 Kronika kolonizacyjna, 39.30 Kronika kolonizacyjna, 39.40 Kronika kolonizacyjna, 39.50 Kronika kolonizacyjna, 40.00 Kronika kolonizacyjna, 40.10 Kronika kolonizacyjna, 40.20 Kronika kolonizacyjna, 40.30 Kronika kolonizacyjna, 40.40 Kronika kolonizacyjna, 40.50 Kronika kolonizacyjna, 41.00 Kronika kolonizacyjna, 41.10 Kronika kolonizacyjna, 41.20 Kronika kolonizacyjna, 41.30 Kronika kolonizacyjna, 41.40 Kronika kolonizacyjna, 41.50 Kronika kolonizacyjna, 42.00 Kronika kolonizacyjna, 42.10 Kronika kolonizacyjna, 42.20 Kronika kolonizacyjna, 42.30 Kronika kolonizacyjna, 42.40 Kronika kolonizacyjna, 42.50 Kronika kolonizacyjna, 43.00 Kronika kolonizacyjna, 43.10 Kronika kolonizacyjna, 43.20 Kronika kolonizacyjna, 43.30 Kronika kolonizacyjna, 43.40 Kronika kolonizacyjna, 43.50 Kronika kolonizacyjna, 44.00 Kronika kolonizacyjna, 44.10 Kronika kolonizacyjna, 44.20 Kronika kolonizacyjna, 44.30 Kronika kolonizacyjna, 44.40 Kronika kolonizacyjna, 44.50 Kronika kolonizacyjna, 45.00 Kronika kolonizacyjna, 45.10 Kronika kolonizacyjna, 45.20 Kronika kolonizacyjna, 45.30 Kronika kolonizacyjna, 45.40 Kronika kolonizacyjna, 45.50 Kronika kolonizacyjna, 46.00 Kronika kolonizacyjna, 46.10 Kronika kolonizacyjna, 46.20 Kronika kolonizacyjna, 46.30 Kronika kolonizacyjna, 46.40 Kronika kolonizacyjna, 46.50 Kronika kolonizacyjna, 47.00 Kronika kolonizacyjna, 47.10 Kronika kolonizacyjna, 47.20 Kronika kolonizacyjna, 47.30 Kronika kolonizacyjna, 47.40 Kronika kolonizacyjna, 47.50 Kronika kolonizacyjna, 48.00 Kronika kolonizacyjna, 48.10 Kronika kolonizacyjna, 48.20 Kronika kolonizacyjna, 48.30 Kronika kolonizacyjna, 48.40 Kronika kolonizacyjna, 48.50 Kronika kolonizacyjna, 49.00 Kronika kolonizacyjna, 49.10 Kronika kolonizacyjna, 49.20 Kronika kolonizacyjna, 49.30 Kronika kolonizacyjna, 49.40 Kronika kolonizacyjna, 49.50 Kronika kolonizacyjna, 50.00 Kronika kolonizacyjna, 50.10 Kronika kolonizacyjna, 50.20 Kronika kolonizacyjna, 50.30 Kronika kolonizacyjna, 50.40 Kronika kolonizacyjna, 50.50 Kronika kolonizacyjna, 51.00 Kronika kolonizacyjna, 51.10 Kronika kolonizacyjna, 51.20 Kronika kolonizacyjna, 51.30 Kronika kolonizacyjna, 51.40 Kronika kolonizacyjna, 51.50 Kronika kolonizacyjna, 52.00 Kronika kolonizacyjna, 52.10 Kronika kolonizacyjna, 52.20 Kronika kolonizacyjna, 52.30 Kronika kolonizacyjna, 52.40 Kronika kolonizacyjna, 52.50 Kronika kolonizacyjna, 53.00 Kronika kolonizacyjna, 53.10 Kronika kolonizacyjna, 53.20 Kronika kolonizacyjna, 53.30 Kronika kolonizacyjna, 53.40 Kronika kolonizacyjna, 53.50 Kronika kolonizacyjna, 54.00 Kronika kolonizacyjna, 54.10 Kronika kolonizacyjna, 54.20 Kronika kolonizacyjna, 54.30 Kronika kolonizacyjna, 54.40 Kronika kolonizacyjna, 54.50 Kronika kolonizacyjna, 55.00 Kronika kolonizacyjna, 55.10 Kronika kolonizacyjna, 55.20 Kronika kolonizacyjna, 55.30 Kronika kolonizacyjna, 55.40 Kronika kolonizacyjna, 55.50 Kronika kolonizacyjna, 56.00 Kronika kolonizacyjna, 56.10 Kronika kolonizacyjna, 56.20 Kronika kolonizacyjna, 56.30 Kronika kolonizacyjna, 56.40 Kronika kolonizacyjna, 56.50 Kronika kolonizacyjna, 57.00 Kronika kolonizacyjna, 57.10 Kronika kolonizacyjna, 57.20 Kronika kolonizacyjna, 57.30 Kronika kolonizacyjna, 57.40 Kronika kolonizacyjna, 57.50 Kronika kolonizacyjna, 58.00 Kronika kolonizacyjna, 58.10 Kronika kolonizacyjna, 58.20 Kronika kolonizacyjna, 58.30 Kronika kolonizacyjna, 58.40 Kronika kolonizacyjna, 58.50 Kronika kolonizacyjna, 59.00 Kronika kolonizacyjna, 59.10 Kronika kolonizacyjna, 59.20 Kronika kolonizacyjna, 59.30 Kronika kolonizacyjna, 59.40 Kronika kolonizacyjna, 59.50 Kronika kolonizacyjna, 60.00 Kronika kolonizacyjna, 60.10 Kronika kolonizacyjna, 60.20 Kronika kolonizacyjna, 60.30 Kronika kolonizacyjna, 60.40 Kronika kolonizacyjna, 60.50 Kronika kolonizacyjna, 61.00 Kronika kolonizacyjna, 61.10 Kronika kolonizacyjna, 61.20 Kronika kolonizacyjna, 61.30 Kronika kolonizacyjna, 61.40 Kronika kolonizacyjna, 61.50 Kronika kolonizacyjna, 62.00 Kronika kolonizacyjna, 62.10 Kronika kolonizacyjna, 62.20 Kronika kolonizacyjna, 62.30 Kronika kolonizacyjna, 62.40 Kronika kolonizacyjna, 62.50 Kronika kolonizacyjna, 63.00 Kronika kolonizacyjna, 63.10 Kronika kolonizacyjna, 63.20 Kronika kolonizacyjna, 63.30 Kronika kolonizacyjna, 63.40 Kronika kolonizacyjna, 63.50 Kronika kolonizacyjna, 64.00 Kronika kolonizacyjna, 64.10 Kronika kolonizacyjna, 64.20 Kronika kolonizacyjna, 64.30 Kronika kolonizacyjna, 64.40 Kronika kolonizacyjna, 64.50 Kronika kolonizacyjna, 65.00 Kronika kolonizacyjna, 65.10 Kronika kolonizacyjna, 65.20 Kronika kolonizacyjna, 65.30 Kronika kolonizacyjna, 65.40 Kronika kolonizacyjna, 65.50 Kronika kolonizacyjna, 66.00 Kronika kolonizacyjna, 66.10 Kronika kolonizacyjna, 66.20 Kronika kolonizacyjna, 66.30 Kronika kolonizacyjna, 66.40 Kronika kolonizacyjna, 66.50 Kronika kolonizacyjna, 67.00 Kronika kolonizacyjna, 67.10 Kronika kolonizacyjna, 67.20 Kronika kolonizacyjna, 67.30 Kronika kolonizacyjna, 67.40 Kronika kolonizacyjna, 67.50 Kronika kolonizacyjna, 68.00 Kronika kolonizacyjna, 68.10 Kronika kolonizacyjna, 68.20 Kronika kolonizacyjna, 68.30 Kronika kolonizacyjna, 68.40 Kronika kolonizacyjna, 68.50 Kronika kolonizacyjna, 69.00 Kronika kolonizacyjna, 69.10 Kronika kolonizacyjna, 69.20 Kronika kolonizacyjna, 69.30 Kronika kolonizacyjna, 69.40 Kronika kolonizacyjna, 69.50 Kronika kolonizacyjna, 70.00 Kronika kolonizacyjna, 70.10 Kronika kolonizacyjna, 70.20 Kronika kolonizacyjna, 70.30 Kronika kolonizacyjna, 70.40 Kronika kolonizacyjna, 70.50 Kronika kolonizacyjna, 71.00 Kronika kolonizacyjna, 71.10 Kronika kolonizacyjna, 71.20 Kronika kolonizacyjna, 71.30 Kronika kolonizacyjna, 71.40 Kronika kolonizacyjna, 71.50 Kronika kolonizacyjna, 72.00 Kronika kolonizacyjna, 72.10 Kronika kolonizacyjna, 72.20 Kronika kolonizacyjna, 72.30 Kronika kolonizacyjna, 72.40 Kronika kolonizacyjna, 72.50 Kronika kolonizacyjna, 73.00 Kronika kolonizacyjna, 73.10 Kronika kolonizacyjna, 73.20 Kronika kolonizacyjna, 73.30 Kronika kolonizacyjna, 73.40 Kronika kolonizacyjna, 73.50 Kronika kolonizacyjna, 74.00 Kronika kolonizacyjna, 74.10 Kronika kolonizacyjna, 74.20 Kronika kolonizacyjna, 74.30 Kronika kolonizacyjna, 74.40 Kronika kolonizacyjna, 74.50 Kronika kolonizacyjna, 75.00 Kronika kolonizacyjna, 75.10 Kronika kolonizacyjna, 75.20 Kronika kolonizacyjna, 75.30 Kronika kolonizacyjna, 75.40 Kronika kolonizacyjna, 75.50 Kronika kolonizacyjna, 76.00 Kronika kolonizacyjna, 76.10 Kronika kolonizacyjna, 76.20 Kronika kolonizacyjna, 76.30 Kronika kolonizacyjna, 76.40 Kronika kolonizacyjna, 76.50 Kronika kolonizacyjna, 77.00 Kronika kolonizacyjna, 77.10 Kronika kolonizacyjna, 77.20 Kronika kolonizacyjna, 77.30 Kronika kolonizacyjna, 77.40 Kronika kolonizacyjna, 77.50 Kronika kolonizacyjna, 78.00 Kronika kolonizacyjna, 78.10 Kronika kolonizacyjna, 78.20 Kronika kolonizacyjna, 78.30 Kronika kolonizacyjna, 78.40 Kronika kolonizacyjna, 78.50 Kronika kolonizacyjna, 79.00 Kronika kolonizacyjna, 79.10 Kronika kolonizacyjna, 79.20 Kronika kolonizacyjna, 79.30 Kronika kolonizacyjna, 79.40 Kronika kolonizacyjna, 79.50 Kronika kolonizacyjna, 80.00 Kronika kolonizacyjna, 80.10 Kronika kolonizacyjna, 80.20 Kronika kolonizacyjna, 80.30 Kronika kolonizacyjna, 80.40 Kronika kolonizacyjna, 80.50 Kronika kolonizacyjna, 81.00 Kronika kolonizacyjna, 81.10 Kronika kolonizacyjna, 81.20 Kronika kolonizacyjna, 81.30 Kronika kolonizacyjna, 81.40 Kronika kolonizacyjna, 81.50 Kronika kolonizacyjna, 82.00 Kronika kolonizacyjna, 82.10 Kronika kolonizacyjna, 82.20 Kronika kolonizacyjna, 82.30 Kronika kolonizacyjna, 82.40 Kronika kolonizacyjna, 82.50 Kronika kolonizacyjna, 83.00 Kronika kolonizacyjna, 83.10 Kronika kolonizacyjna, 83.20 Kronika kolonizacyjna, 83.30 Kronika kolonizacyjna, 83.40 Kronika kolonizacyjna, 83.50 Kronika kolonizacyjna, 84.00 Kronika kolonizacyjna, 84.10 Kronika kolonizacyjna, 84.20 Kronika kolonizacyjna, 84.30 Kronika kolonizacyjna, 84.40 Kronika kolonizacyjna, 84.50 Kronika kolonizacyjna, 85.00 Kronika kolonizacyjna, 85.10 Kronika kolonizacyjna, 85.20 Kronika kolonizacyjna, 85.30 Kronika kolonizacyjna, 85.40 Kronika kolonizacyjna, 85.50 Kronika kolonizacyjna, 86.00 Kronika kolonizacyjna, 86.10 Kronika kolonizacyjna, 86.20 Kronika kolonizacyjna, 86.30 Kronika kolonizacyjna, 86.40 Kronika kolonizacyjna, 86.50 Kronika kolonizacyjna, 87.00 Kronika kolonizacyjna, 87.10 Kronika kolonizacyjna, 87.20 Kronika kolonizacyjna, 87.30 Kronika kolonizacyjna, 87.40 Kronika kolonizacyjna, 87.50 Kronika kolonizacyjna, 88.00 Kronika kolonizacyjna, 88.10 Kronika kolonizacyjna, 88.20 Kronika kolonizacyjna, 88.30 Kronika kolonizacyjna, 88.40 Kronika kolonizacyjna, 88.50 Kronika kolonizacyjna, 89.00 Kronika kolonizacyjna, 89.10 Kronika kolonizacyjna, 89.20 Kronika kolonizacyjna, 89.30 Kronika kolonizacyjna, 89.40 Kronika kolonizacyjna, 89.50 Kronika kolonizacyjna, 90.00 Kronika kolonizacyjna, 90.10 Kronika kolonizacyjna, 90.20 Kronika kolonizacyjna, 90.30 Kronika kolonizacyjna, 90.40 Kronika kolonizacyjna, 90.50 Kronika kolonizacyjna, 91.00 Kronika kolonizacyjna, 91.10 Kronika kolonizacyjna, 91.20 Kronika kolonizacyjna, 91.30 Kronika kolonizacyjna, 91.40 Kronika kolonizacyjna, 91.50 Kronika kolonizacyjna, 92.00 Kronika kolonizacyjna, 92.10 Kronika kolonizacyjna, 92.20 Kronika kolonizacyjna, 92.30 Kronika kolonizacyjna, 92.40 Kronika kolonizacyjna, 92.50 Kronika kolonizacyjna, 93.00 Kronika kolonizacyjna, 93.10 Kronika kolonizacyjna, 93.20 Kronika kolonizacyjna, 93.30 Kronika kolonizacyjna, 93.40 Kronika kolonizacyjna, 93.50 Kronika kolonizacyjna, 94.00 Kronika kolonizacyjna, 94.10 Kronika kolonizacyjna, 94.20 Kronika kolonizacyjna, 94.30 Kronika kolonizacyjna, 94.40 Kronika kolonizacyjna, 94.50 Kronika kolonizacyjna, 95.00 Kronika kolonizacyjna, 95.10 Kronika kolonizacyjna, 95.20 Kronika kolonizacyjna, 95.30 Kronika kolonizacyjna, 95.40 Kronika kolonizacyjna, 95.50 Kronika kolonizacyjna, 96.00 Kronika kolonizacyjna, 96.10 Kronika kolonizacyjna, 96.20 Kronika kolonizacyjna, 96.30 Kronika kolonizacyjna, 96.40 Kronika kolonizacyjna, 96.50 Kronika kolonizacyjna, 97.00 Kronika kolonizacyjna, 97.10 Kronika kolonizacyjna, 97.20 Kronika kolonizacyjna, 97.30 Kronika kolonizacyjna, 97.40 Kronika kolonizacyjna, 97.50 Kronika kolonizacyjna, 98.00 Kronika kolonizacyjna, 98.10 Kronika kolonizacyjna, 98.20 Kronika kolonizacyjna, 98.30 Kronika kolonizacyjna, 98.40 Kronika kolonizacyjna, 98.50 Kronika kolonizacyjna, 99.00 Kronika kolonizacyjna, 99.10 Kronika kolonizacyjna, 99.20 Kronika kolonizacyjna, 99.30 Kronika kolonizacyjna, 99.40 Kronika kolonizacyjna, 99.50 Kronika kolonizacyjna, 100.00 Kronika kolonizacyjna, 100.10 Kronika kolonizacyjna, 100.20 Kronika kolonizacyjna, 100.30 Kronika kolonizacyjna, 100.40 Kronika kolonizacyjna, 100.50 Kronika kolonizacyjna, 101.00 Kronika kolonizacyjna, 101.10 Kronika kolonizacyjna, 101.20 Kronika kolonizacyjna, 101.30 Kronika kolonizacyjna, 101.40 Kronika kolonizacyjna, 101.50 Kronika kolonizacyjna, 102.00 Kronika kolonizacyjna, 102.10 Kronika kolonizacyjna, 102.20 Kronika kolonizacyjna, 102.30 Kronika kolonizacyjna, 102.40 Kronika kolonizacyjna, 102.50 Kronika kolonizacyjna, 103.00 Kronika kolonizacyjna, 103.10 Kronika kolonizacyjna, 103.20 Kronika kolonizacyjna, 103.30 Kronika kolonizacyjna, 103.40 Kronika kolonizacyjna, 103.50 Kronika kolonizacyjna, 104.00 Kronika kolonizacyjna, 104.10 Kronika kolonizacyjna, 104.20 Kronika kolonizacyjna, 104.30 Kronika kolonizacyjna, 104.40 Kronika kolonizacyjna, 104.50 Kronika kolonizacyjna, 105.00 Kronika kolonizacyjna, 105.10 Kronika kolonizacyjna, 105.20 Kronika kolonizacyjna, 105.30 Kronika kolonizacyjna, 105.40 Kronika kolonizacyjna, 105.50 Kronika kolonizacyjna, 106.00 Kronika kolonizacyjna, 106.10 Kronika kolonizacyjna, 106.20 Kronika kolonizacyjna, 106.30 Kronika kolonizacyjna, 106.40 Kronika kolonizacyjna, 106.50 Kronika kolonizacyjna, 107.00 Kronika kolonizacyjna, 107.10 Kronika kolonizacyjna, 107.20 Kronika kolonizacyjna, 107.30 Kronika kolonizacyjna, 107.40 Kronika kolonizacyjna, 107.50 Kronika kolonizacyjna, 108.00 Kronika kolonizacyjna, 108.10 Kronika kolonizacyjna, 108.20 Kronika kolonizacyjna, 108.30 Kronika kolonizacyjna, 108.40 Kronika kolonizacyjna, 108.50 Kronika kolonizacyjna, 109.00 Kronika kolonizacyjna, 109.10 Kronika kolonizacyjna, 109.20 Kronika kolonizacyjna, 109.30 Kronika kolonizacyjna, 109.40 Kronika kolonizacyjna, 109.50 Kronika kolonizacyjna, 110.00 Kronika kolonizacyjna, 110.10 Kronika kolonizacyjna, 110.20 Kronika kolonizacyjna, 110.30 Kronika kolonizacyj

